

Sygn. akt II Ca 604/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bogdan Łaskiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Fedorowicz SSO Grażyna Wołosowicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa D. M.

przeciwko Towarzystwu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Sokółce

z dnia 4 kwietnia 2013 r. sygn. akt I C 334/12

I. **oddala obie apelacje;**

II. **znosi pomiędzy stronami koszty procesu w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Małoletni D. M., reprezentowany przez ustawową przedstawicielkę A. M. (1) w pozwie z dnia 27 listopada 2012 r. skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) w W. wnosił o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 24.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wraz z odsetkami od dnia 18 października 2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany Towarzystwo (...) w W. wnosił o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Sokółce zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 października 2012 r. do

dnia zapłaty (pkt I) i oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II). Odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu (pkt III).

Z ustaleń Sądu I instancji, poprzedzających powyższe rozstrzygnięcie wynikało, iż w dniu 08 września 2007 r. około godziny 20.50 w pobliżu miejscowości S. miał miejsce wypadek drogowy. Kierujący samochodem marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) na odcinku K. - B. A. R. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że w trakcie wyprzedzania jadącej rowerem A. M. (2) nie zachował wymaganego odstępu bocznego między pojazdami, co przy jednoczesnej zmianie kierunku ruchu roweru doprowadziło do zderzenia obu pojazdów, w wyniku czego A. M. (2) doznała licznych obrażeń ciała, w tym stłuczenia płuc, pęknięcia wątroby śledziony, stłuczenia zaotrzewnowej, na skutek których zmarła. Za opisany czyn Sąd Rejonowy w Sokółce na mocy art. 177 § 2 k.k. skazał A. R. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, zawieszając jej wykonanie tytułem próby na okres 3 lat.

W chwili wyrządzenia deliktu na osobie zmarłej A. M. (2) posiadacz pojazdu V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) – A. R. – korzystał z ochrony ubezpieczeniowej od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów. Pismem z dnia 22 czerwca 2010 r. pełnomocnik małoletniego D. M. wystąpił do pozwanego o przyznanie zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w kwocie 30.000 zł. Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego ubezpieczyciel co do zasady przyjął odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) z tytułu wypadku z dnia 08 września 2007 r. wypłacając wcześniej kwotę 5000,00 zł na rzecz rodziców zmarłej A. M. (2), zaś w dniu 07 października 2010 r. stwierdził brak podstaw do wypłaty zadośćuczynienia dla rodzeństwa poszkodowanej, w tym małoletniego D.. W uzasadnieniu tej decyzji ubezpieczyciel wskazał, iż dobra osobiste są nierozdzielnie związane z człowiekiem i nie podlegają dziedziczeniu z chwilą jego śmierci.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawy prawnej dochodzonego roszczenia upatrywać należy w treści art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. Podkreślił, iż katalog wskazanych w przepisie art. 23 k.c., pozostaje otwarty. Zostały one wymienione jedynie przykładowo, z uwzględnieniem tych, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Skoro więc katalog ma szerszy zakres należy do niego zaliczyć również takie dobra jak pamięć o osobie zmarłej czy prawo do rodziny. Rodzinę łączy szczególna więź oparta na wzajemnej miłości i pokrewieństwie, a jej dobro podlega ochronie, czego wyraz stanowi art. 71 Konstytucji.

Sąd I instancji zaznaczył, że orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza możliwość przyznawania na podstawie powołanych wyżej regulacji najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego, jakim jest relacja ze zmarłym najbliższym członkiem rodziny, także wtedy, gdy śmierć wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. – a więc w dniu wejścia w życie przepisu art. 446 § 4 k.c. Dodał przy tym, że w przypadku tych dwóch podstaw prawnych, przy ustalaniu wysokości dochodzonych kwot, rozważeniu podlegają jednak inne czynniki niematerialne.

W ocenie Sądu Rejonowego strona powodowa nie wykazała zasadności przyznania zadośćuczynienia na poziomie 24.000,00 zł, a tym bardziej postulowanym na etapie postępowania likwidacyjnego – 40.000,00 zł. Twierdzenia przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda co do jego aktualnego stanu przeżywania śmierci siostry Sąd ocenił z dużą ostrożnością, wobec faktu, iż jako matka jest ona bezpośrednio zainteresowana wynikiem sprawy.

Kluczowe dla dokonania właściwej oceny stopnia bólu wywołanego śmiercią najbliższej osoby – siostry oraz zaistnienia ewentualnych zaburzeń emocjonalnych na tym tle, było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu psychologii M. S. (1). Jak wynikało z jej opinii, śmierć A. M. (2) skutkowałą reakcją fizjologicznej żałoby, ale nie burzyła zdolności przystosowawczych ani też patologicznych zmian w obrębie zmian emocji. Z racji wieku sytuacja nie była dla powoda do końca czytelna. Zdaniem biegłej nie można wykluczyć, że na ten proces nałożyły się emocje związane z przeprowadzką i tęsknota do poprzedniego miejsca zamieszkania. Poczucie bezpieczeństwa burzyło także konfliktowe pożycie rodziców. Powód przeżywał typową reakcję żałoby fizjologicznej, podczas której zaznaczały się typowe dla takiego dziecka zmiany w obrębie nastroju. W ocenie biegłej taka reakcja trwała 6 miesięcy. Obecna okresowa płaczliwość i żal po stracie siostry nie jest zjawiskiem patologicznym. Ostatecznie zdaniem biegłej, powód nie wymaga oddziaływań terapeutycznych, nie stwierdzono trwałego uszczerbku na jego zdrowiu.

W tych okolicznościach Sąd I instancji doszedł do przekonania, iż okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają przyznanie małoletniemu D. M. stosownego zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Kwota dochodzona pozwem nie była jednakże adekwatna dla zrekomensowania straty. Sąd miał tu także na uwadze kwestię przyczynienia się poszkodowanej A. M. (2) do powstania szkody (art. 362 k.c.). Podkreślił, że A. M. (2) poruszała się w późnych godzinach wieczornych, nie oświetlonym rowerem, zapewne częściowo niesprawnym (przyczyną zmiany kierunku ruchu było także spadnięcie łańcucha i utrata kontroli nad rowerem), na szczególnie niebezpiecznej drodze obciążonej dużym ruchem pojazdów w kierunku granicy z Litwą. Małym usprawiedliwieniem może dla niej być jedynie to, że była osobą małoletnią. Z uwagi więc na to, zdaniem Sądu, powinna pozostawać pod większą kontrolą rodziców.

W tym stanie rzeczy nie budziło wątpliwości Sądu I instancji, że poszkodowana siostra małoletniego powoda przyczyniła się do powstania szkody. Jej zachowanie pozostaje zatem w normalnym związku przyczynowym z poniesioną przez jego brata szkodą. Zdaniem Sądu jej wina jest porównywalna do stopnia zawinienia sprawcy wypadku. W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że poszkodowana przyczyniła się do powstania szkody na poziomie 50%.

Uwzględniając powyższe, zdaniem Sądu obowiązek naprawienia przez pozwanego szkody winien być odpowiednio do okoliczności sprawy zmniejszony. Zmniejszenie należnej powodowi kwoty odpowiednio do stopnia przyczynienia się jego siostry do powstania szkody, a zatem o 50%.

W ocenie Sądu I instancji wskazane wyżej okoliczności pozwalały przyjąć, iż skutek śmierci A. M. (2) doszło do naruszenia prawa do życia w rodzinie powodów, a podlegającego ochronie prawnej przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Dobro to da się wyrazić jako szczególna więź brata z siostrą, przysługująca obu dzieciom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Wiąż ta stanowi wartość niemajątkową, ściśle związaną z jednostką ludzką. Bez wątplenia między powodem a jego zmarłą siostrą istniała więź emocjonalna, która z chwilą jej śmierci doznała uszczerbku. Naruszenie tego dobra stanowi dużo większą dolegliwość psychiczną niż w przypadku innych dóbr.

Wspomniane dobro osobiste zostało naruszone przez A. R. (za którego odpowiedzialność cywilną ponosi strona pozwana) działaniem bezprawnym i zawinionym, zaś między wyrządzoną szkodą a działaniami sprawcy wypadku istnieje adekwatny związek przyczynowy. Śmierć bezpośrednio poszkodowanej – A. M. (2) – wywołała u powoda rzeczywiste cierpienia psychiczne rozumiane jako krzywda. Powód przynajmniej przez pierwsze 6 miesięcy odczuwał smutek i przygnębienie; wracał myślami do tragicznych wydarzeń. Jego więź z siostrą potęgowało bowiem częste spędzanie czasu ze sobą i wzajemna zabawa. Z drugiej strony, informacja o śmierci siostry nie do końca była czytelna dla powoda z uwagi na jego młody wiek, co Sąd wziął pod uwagę przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia.

Zdaniem Sądu I instancji adekwatną kwotę zadośćuczynienia do rozmiaru krzywdy powinna stanowić suma 12.000,00 zł. Przy przyjęciu przyczynienia się A. M. (2) do powstania szkody w 50% uznał, że odpowiednią sumą należną z tytułu zadośćuczynienia powodowi będzie kwota 6.000,00 zł. Przyznając taką właśnie kwotę tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy Sąd miał na uwadze przede wszystkim kompensacyjną funkcję tego świadczenia. Podkreślił, że w okolicznościach niniejszej sprawy krzywda doznana przez powoda ta jest wyznaczana głównie stopniem intensywności cierpień psychicznych po śmierci siostry, który jest niewątpliwie najwyższy w początkowej fazie – pierwszych 6 miesiącach, a mniejszy w chwili obecnej. Małoletni powód w dalszym ciągu odczuwa ból i pustkę po stracie siostry. Choć na jego stan mogły się nałożyć również inne okoliczności związane z przeprowadzeniem się do innego miejsca zamieszkania czy konfliktem rodziców, z pewnością wielokrotnie towarzyszyć mu nadal musi poczucie osamotnienia i smutku. Rozmiar doznanej przez powoda krzywdy uzależniony jest również od intensywności więzi emocjonalnej, jaka łączyła go ze zmarłą siostrą. Zdaniem Sądu, przyznanie zadośćuczynienia na wskazanym poziomie pieniężnego powinno zrekomensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby.

Mając na uwadze opisane okoliczności Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda wskazaną kwotę 6.000 złotych uznając, że żądanie ponad zasądzoną kwotę nie jest uzasadnione okolicznościami sprawy, w szczególności wykracza poza zakres doznanych krzywd.

O kosztach procesu postanowiono na podstawie art. 102 k.p.c.

Apelacje od powyższego wyroku wywiódłły obie strony.

Małoletni powód, reprezentowany przez ustawową przedstawicielkę zaskarżył powyższe orzeczenie w części oddalającej powództwo ponad kwotę 6.000 złotych wraz z odsetkami od dnia 18.10.2012 r. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił:

- 1. naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a co za tym idzie sprzeczność istotnych ustaleń Sadu z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą na uznaniu, iż poszkodowana poruszała się niesprawnym rowerem, podczas gdy z opinii biegłego ten fakt nie wynika,**
- 2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 362 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że poszkodowana przyczyniła się do powstania szkody,**
- 3. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. polegającą na przyjęciu, iż zadośćuczynienie na rzecz powoda na poziomie 6.000 złotych jest w okolicznościach faktycznych adekwatne do krzywdy, jaką wywołała śmierć siostry.**

Wskazując na powyższe apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda dalszej kwoty 6.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18.10.2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części tj. w punktach I i III. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- 1. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. i w konsekwencji jego niewłaściwe zastosowanie u podstaw którego legło przekonanie, że przepis ten stanowi podstawę przyznania najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek czynu niedozwolonego sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. od ubezpieczyciela sprawcy wypadku,**
- 2. naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych i Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych,**
- 3. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. i w konsekwencji przyznanie zadośćuczynienia w kwocie rażąco wygórowanej,**
- 4. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na uznaniu, iż zerwanie więzi z siostrą spowodowało taki stan w życiu i zdrowiu powoda, który wymagał zadośćuczynienia finansowego.**

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa D. M. w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych za instancję odwoławczą.

Odpowiedź na apelację złożył powód, wnosząc o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje okazały się bezzasadne.

Sąd Okręgowy w pełni podziela poczynione w przedmiotowej sprawie przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługuje także ocena prawna żądania małoletniego powoda, zarówno w zakresie ustalonej przez Sąd Rejonowy kwoty bazowej przysługującego mu zadośćuczynienia, jak również uwzględnienia okoliczności i stopnia przyczynienia się zmarłej siostry powoda, do powstania szkody niemajątkowej (krzywdy).

W pierwszej kolejności podkreślić trzeba, że całkowicie bezzasadna była argumentacja apelującego ubezpieczyciela, odnośnie naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego. Wskazać należy, że ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r., nr 116, poz. 731), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. dodano do art. 446 § 4 o następującym brzmieniu: „Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę”. Nie budzi w związku z tym wątpliwości, że osobom wymienionym w tej regulacji nie przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie tegoż przepisu, gdy śmierć nastąpiła w wyniku deliktu przed dniem wejścia w życie powyższej ustawy (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, Biul. SN 2011, nr 3, poz. 13). Z taką sytuacją mieliśmy do czynienia w sprawie niniejszej, jako że wypadek, w którym poniosła śmierć A. M. (2), miał miejsce w dniu 8 września 2007 r.

Wbrew jednakże przekonaniu skarżącego, z ugruntowanego już poglądu orzecznictwa wynika, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła w wyniku deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, Lex nr 848128). Ustanowienie art. 446 § 4 k.c. nie powinno być bowiem rozumiane w ten sposób, że w dotychczasowym stanie prawnym art. 448 k.c. nie mógł stanowić podstawy przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Wprowadzenie tegoż przepisu doprowadziło jedynie bowiem do zmiany w sposobie realizacji tego roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania. Znaczenie ww. regulacji polega na wprowadzeniu dodatkowej, obok dotychczas istniejącej, podstawy prawnej zasądzenia takiego zadośćuczynienia, spójnej – w zakresie badania zasady odpowiedzialności sprawcy czynu niedozwolonego – z regulacjami dotyczącymi pozostałych roszczeń przysługujących członkom rodziny zmarłego - art. 446 § 1 – 3 k.c. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 marca 2013., I ACa 835/12, Lex nr 1344224).

Już z powyższego wynika zatem, iż także przed wprowadzeniem regulacji art. 446 § 4 k.c. istniała możliwość dochodzenia przez członków rodziny zmarłego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, lecz w oparciu o inną podstawę prawną, odnoszącą się do naruszenia dobra osobistego. Zaznaczyć w tym miejscu trzeba, że prawo do życia w rodzinie oraz związanego z nim utrzymywania więzi osobistych i emocjonalnych z członkami rodziny zalicza się do kategorii podlegających ochronie dóbr osobistych w rozumieniu przepisu art. 23 k.c. W związku z tym naruszenie tego dobra, polegające na spowodowaniu śmierci osoby bliskiej, skutkuje odpowiedzialnością na zasadach ogólnych, wynikających z art. 24 k.c. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2013 r., I ACa 392/13, Lex nr 1342326). Nie można przy tym przyjąć za apelującym ubezpieczycielem, że małoletni powód nie jest bezpośrednio poszkodowany śmiercią siostry. Ten sam czyn niedozwolony może bowiem wyrządzać krzywdę różnym osobom; krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest śmierć, zaś dla osób mu bliskich jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Odpowiedzialność ubezpieczyciela obejmuje zatem także szkody będące bezpośrednią konsekwencją śmierci poszkodowanego w sferze praw jego najbliższych i to niezależnie od podstawy prawnej dochodzonego roszczenia (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 13 grudnia 2012 r., I ACa 607/12, Lex nr 1267380).

Należy przy tym zwrócić uwagę, że powoływany przez skarżącego art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych i Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 r. nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej

zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, OSNC 2013/7-8/84). Nie ma zatem podstaw do zawężenia interpretacji tegoż przepisu jedynie do osób, które doznały bezpośrednio szkody wskutek wypadku komunikacyjnego, a tym samym wyłączenia odpowiedzialności sprawcy na zasadzie art. 448 k.c. Wymagałoby to bowiem wyraźnej podstawy prawnej, której brak w powołanej wyżej ustawie.

Mając na względzie powyższe rozważania nie budziło w ocenie Sądu Okręgowego wątpliwości, że na skutek zdarzenia z dnia 8 września 2007 r., doszło do naruszenia dóbr osobistych małoletniego D. M.. Sprawca szkody A. R., skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 11 stycznia 2008 r. wydanym w sprawie II K 190/07 naruszył bowiem dobra osobiste powoda w postaci prawa do życia w rodzinie wspólnie z siostrą A. M. (2), która wskutek wypadku poniosła śmierć.

Przechodząc do kwestii kwoty należnego powodowi zadośćuczynienia stwierdzić należy, że chybione były argumenty obojga skarżących, odnośnie ustalenia przez Sąd Rejonowy kwoty wyjściowej zadośćuczynienia na 12.000 złotych. W ocenie Sądu Odwoławczego, kwota dochodzona pozwem (w wysokości dwukrotnie wyższej), nie uwzględniała okoliczności, w jakich doszło do śmierci siostry powoda. Ponadto, słusznie Sąd I instancji miał tu na uwadze wnioski opinii biegłej z zakresu psychologii M. S. (2), z której wynikało, że powód w chwili śmierci siostry miał jedynie 6 lat i z racji tego wieku sytuacja ta nie była dla niego do końca czytelna. Zdarzenie to skutkowało okresem fizjologicznej żałoby, która nie była naznaczona zaburzeniami emocjonalnymi. Biegła nie wykluczyła także, iż na stan powoda nałożyły się także emocje związane z przeprowadzką oraz fakt konfliktowego pożycia rodziców. Doznana przez małoletniego krzywda nie spowodowała trwałego uszczerbku na jego zdrowiu. Tym niemniej, niewątpliwie powód doznał straty bliskiej osoby, za którą zawsze będzie tęsknił i odczuwał jej brak, co nie pozwala na przyjęcie za skarżącym pozwanym, że małoletniemu nie przysługuje świadczenie pieniężne, związane ze śmiercią siostry. Sąd Okręgowy podziela pogląd, że wnioski płynące z opinii biegłej pozwoliły na przyjęcie bazowej kwoty zadośćuczynienia na poziomie 12.000 złotych.

Tak ustalona kwota świadczenia, podlegała jednakże obniżeniu z uwagi na przyczynienie się poszkodowanej do powstania szkody. Odnosząc się w pierwszej kolejności do przyjętego przez Sąd I instancji stopnia przyczynienia się na 50% wskazać trzeba, że rację ma strona powodowa, iż brak było podstaw do przyjęcia, że rower, jakim w dniu zdarzenia poruszała się A. M. (2), był częściowo niesprawny oraz że doszło do spadnięcia łańcucha. Tego rodzaju okoliczności nie wynikają bowiem w żadnym wypadku ze sporządzonej na potrzeby postępowania karnego opinii biegłego z zakresu kryminalistycznej rekonstrukcji wypadków komunikacyjnych T. P.. Kwestia ewentualnego spadnięcia łańcucha (której biegły nie stwierdził), nie była przez biegłego traktowana jako usterka roweru. Jednakże już sam fakt poruszania się przez poszkodowaną tym rowerem po zmroku, właściwie w warunkach zapadających ciemności, w dodatku nieoświetlonym, po ruchliwej drodze, przesądzały o przyjęciu jej przyczynienia się do powstania szkody na poziomie 50%.

Przechodząc dalej zaznaczyć należy, że samo ustalenie przyczynienia się poszkodowanego nie nakłada na sąd obowiązku zmniejszenia odszkodowania, ani nie przesądza o stopniu tego zmniejszenia. Ustalenie przyczynienia jest warunkiem wstępnym, od którego w ogóle zależy możliwość rozważania zmniejszenia odszkodowania, i warunkiem koniecznym, lecz niewystarczającym, gdyż samo przyczynienie nie przesądza zmniejszenia obowiązku szkody, a ponadto - stopień przyczynienia nie jest bezpośrednim wyznacznikiem zakresu tego zmniejszenia. O tym, czy obowiązek naprawienia szkody należy zmniejszyć ze względu na przyczynienie się, a jeżeli tak - w jakim stopniu należy to uczynić, decyduje sąd w procesie sędziowskiego wymiaru odszkodowania w granicach wyznaczonych przez art. 362 k.c. Decyzja o obniżeniu odszkodowania jest uprawnieniem sądu, a rozważenie wszystkich okoliczności in casu, w wyniku oceny konkretnej i zindywidualizowanej - jest jego powinnością (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2009 r., IV CSK 241/09, Lex nr 677896). Obniżenie kwoty zadośćuczynienia nie ma zatem charakteru automatycznego i nie jest uzależnione do ustalonego poziomu przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego do powstania szkody. Chybiony jest jednak zarzut strony powodowej, jakoby obniżenie kwoty należnego powodowi świadczenia nastąpiło bez należytego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na wysokość zadośćuczynienia. Trudno w ocenie Sądu Okręgowego dopatrzeć się braku logiki w rozważaniach Sądu Rejonowego

w tym przedmiocie. Przeciwnie, przyjąć należy, że zasądzona kwota 6.000 złotych jest adekwatna do doznanej przez D. M. krzywdy mając na względzie, że małoletni powód wskutek śmierci siostry nie doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu, przeżył jedynie stan żałoby, który nie wymagał przeprowadzenia oddziaływań terapeutycznych. Wbrew przekonaniu strony powodowej, przyznane świadczenie przedstawia także ekonomicznie odczuwalną wartość, a jego ustalenie było poprzedzone wnikliwą analizą całokształtu okoliczności przedmiotowej sprawy. Zdaniem Sądu Okręgowego, kwota przyznana przez Sąd Rejonowy uwzględnia wszelkie kryteria i przesłanki krzywdy, jakiej doznał powód wskutek śmierci siostry w okolicznościach, w jakich miała ona miejsce.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy oddalił obie apelacje na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 100 k.p.c.